Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

די רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נר׳ 1.
וואָהין מאן אויך די פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וועכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.

אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גילדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פירטעליאהריג 2 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.

פיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גילדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.
פירטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 87, זיעבענטער יאהרגאנג | פעסט, מיטטוואָך יב חשון ה׳תר׳ל׳ו׳. | Pest, den 10. November 1875.

פאָליטישע איבערזיכט.

אינגערע פאָליטיק.

בייא דער וויעדער-ערעאָפפנונג דער אונגארישען רייכסטאגס-זיטצונגען האבען אונזערע מיניסטער איינען גאנצען פאק נייער געזעטצע דעם הויזע פאָרגעלעגט. די וויכטיגסטען דיעזער פיעלען נייען געזעטצע זינד: 1) דאס געזעטץ איבער די פערבעססערונג דער ביזהעריגען קאָמיטאטס-פערוואלטונג אונד 2) דאס געזעטץ איבער איינע שטרענגערע שטייער-איינטרייבונג. וויר וואָללען נון דיעזע צוויא וויכטיגען געזעטצע קורץ אונד פערשטענדליך מיטטהיילען:

עס וואר שאָן לאנגע איין שטרייט דאריבער, אָב די קאָמיטאטס-בעאמטען פאָן דער רעגיערונג ערנאנט אונד בעצאהלט ווערדען זאָללען, וואָדורך זיא דאנן נור פאָן דער רעגיערונג אבהענגיג זינד, אונד דאהער אויך נור פאָר דערזעלבען רעשפעקט האבען; אָדער אָב זיא בלאָס פאָן דעם פאָלקע געוועהלט ווערדען זאָללען, וואָדורך זיא דאנן דעם פאָלקע טרייער אלס דער רעגיערונג זינד. דיאיעניגען, וועלכע איינע זעלבסטשטענדיגע פערוואלטונג דער קאָמיטאטע ווינשטען, פערלאנגטען אויך, דאס די קאָמיטאטס-בעאמטען נור פאָן דען איינוואָהנערן דעם קאָמיטאטעס געוועהלט ווערדען; דיאיעניגען אבער, וועלכע די קאָמיטאטע פאָן דער רעגיערונג אבהענגיג מאכען וואָללטען, פערלאנגטען, דאס די בעאמטען נור פאָן דער רעגיערונג ערנאנט אונד בעצאהלט ווערדען זאָללען.

דער אונגארישע מיניסטער-פרעזידענט טיסא האט נון איינען מיטטעל-וועג צווישען יענען 2 אנזיכטען הערויסגעפונדען. די קאָמיטאטס-פערוואלטונג זאָלל נעמליך פאָן נון אָן, אויס פאָן דער רעגיערונג ערנאנטען בעאמטען אונד אויך אויס פאָם פאָלקע געוועהלטען פערזאָנען בעשטעהען. זאָמיט ווירד בייא דער פערוואלטונג דאס אינטערעססע דער רעגיערונג אונד אויך דאס אינטערעססע דער בעפאָלקערונג פערטרעטען זיין.

די אָבער-אויפזיכט איבער דאס קאָמיטאט ווירד פאָן נון אָן, נור די „פערוואלטונגס-קאָממיסיאָן" האבען. דיעזע „פערוואלטונגס-קאָממיסיאָן" בעשטעהט אויס דעם אָבערגעשפאָן, וויצעגעשפאָן, אָבער-נאָטאר, אָבער-פישקאל, אָבער-פיזיקוס, שטייער-אינשפעקטאָר . . . א׳ ז׳ וו׳. דיעזע ווערדען פאָן דער רעגיערונג ערנאנט. צו דיעזען פאָן דער רעגיערונג ערנאנטען בעאמטען וועהלט די בעפאָלקערונג נאָך 10 מיטגליעדער, וועלכע איהר אינטערעססע פערטרעטען, אונד די רעגיערונגס-בעאמטען איבערוואכען, דאמיט זיא ניכט צום נאכטהיילע אונד צום שאדען דעם פאָלקעס ווירטהשאפטען. —

דורך דיעזע אָבער-אויפזיכט דער „פערוואלטונגס-קאָממיסיאָן" ווירד איינע בעססערע איינהייט אונד איין בעססערער צוזאממענהאנג ענטשטעהען. ביז יעטצט הערשטע אונטער דער בעאמטען-ווירטהשאפט די גראָסטע צערריטטונג אונד אונאָרדנונג, אבער דורך די נייע פערוואלטונגס-קאָממיסיאָן ווערדען אללע פערוואלטונגס-צווייגע אין די בעסטע אָרדנונג אונד איבעראיינשטיממונג געבראכט ווערדען.

דורך דיעזע נייע פערוואלטונגס-קאָממיסיאָן ווירד אויך די שטייער-איינטרייבונג בעססער אונד בילליגער פאָר זיך געהען מיססען; דענן דא נון די קאָמיטאטע אונד די געמיינדען זעלבסט די שטייער איינצוטרייבען האבען ווערדען, ווירד די רעגיערונג וועניגער בעצאהלטע שטייער-בעאמטע האבען מיססען.

איבער די שטייער-אנגעלעגענהייטען דעם קאָמיטאטעס האט דער קאָמיטאטס-שטייער-אינשפעקטאָר, וועלכער פאָם פינאנץ-מיניסטער ערנאנט ווירד, די אָ ב ע ר - א ו י פ ז י כ ט.

יעדע געמיינדע איזט פערפפליכטעט, איהרע שטייערן דורך איהרען געמיינדע-נאָטאָר בעמעססען אונד אויסשרייבען צו לאססען. יעדער שטייער-צאהלער איזט פערפפליכטעט, פאָר דעם שטייער-בעמעססער זיין פערמאָגען אונד זיינע שטייער-קראפט איינצובעקעננען. ווענן יעמאנד זיין פערמאָגען צו איינעם בעשטיממטען טערמינע ניכט איינבעקעננט, זאָ צאהלט ער 1½ גילדען שטראפע.

די נייא אויסגעשריעבענען שטייערן ליעגען פאָללע אכט טאגע אָפפענטליך אים געמיינדע-הויזע פערצייכנעט, דאמיט דיאיעניגען, וועלכע געגען דיאזעלבען איינוועגדונגען צו מאכען האבען, עס רעכטצייטיג טהון קאָננען.

יעדעס מיטגליעד דער שטייער-קאָממיסיאָן מוס פאָר בעגינן זיינער טהעטיגקייט פאָלגענדעס געלאָבניס אבלעגען: „איך געלאָבע בייא מיינער עהרע, דאס איך אים זיננע דעם געזעטצעס אין דער ערפיללונג מיינער פפליכט געוויססענהאפט אונד אונפארטייאיש פאָרגעהען ווערדע."

ווען די קאָממיססיאָן געגען די איינבעקעננטניססע איינעס שטייער-צאהלערס איינען בעגרינדעטען צווייפעל האט, דאנן קאנן זיא איהן בעשווערען לאססען, אָב זיינע אנגאבע זיינעס פערמאָגענס ריכטיג איזט. וויל דערזעלבע אבער ניכט שווערען, זאָ ווירד איהם יענע שטייער אויפערלעגט, וועלכע דער שטייער-אינשפעקטאָר נאָך איינענעם ווילען בעשטיממט.

די שטייער מוס פיר יעדעס יאהרעס-קווארטאל אין פאָראהיניין בעצאהלט ווערדען. ווער אין פאָראהיניין צאהלט, קאנן זיך 6 פערצענט אבציעהען; ווער אבער נ א כ ט ר ע ג ל י ך צאהלט, מוס 8 פערצענט פערצוגס-צינזען צאהלען. — לענגער אלס איין האלבעס יאהר דארף נאָך קיין שטייער-ריקשטאנד דויערן.

זאָ מוס בייספיעלס-ווייזע שאָן אנפאנגס יענער די שטייער פיר יענער, פעבער, מערץ פאָראויס ענטריכטעט ווערדען. איזט דיעזע קוואַרטאלס-שטייער אים מאָנאטע פעבער נאָך ניכט בעצאהלט, בעקאָממט מאן איינע מאהנונג, וואָפיר מאן מאהנונגס-געביהר 10 קרייצער צאהלען מוס. איזט די שטייער ביז ענדע פעבער נאָך ניכט בעצאהלט, זאָ קאנן מאן דען שטייער-ריקשטענדיגען שאָן אנפאנגס מערץ פפענדען. — ווען אבער בינען 15 טאגען נאָך דער פפענדונג דער שטייער-ריקשטאנד זאממט פפענדונגס-געביהרען ניכט בעצאהלט ווערדען, זאָ קאנן מאן די געפפענדעטען געגענשטענדע ליציטירען, וואָרויף דאנן אויך די ליציטאציאָנס-געביהרען איינגעטריעבען ווערדען.

יעדע געמיינדע מוס פיר די אָרדענטליכע שטייער-איינטרייבונג פאָן דען געמיינדע-מיטגליעדערן דעראָרט האפטען, דאס זאָבאלד די שטייער, וועלכע אין איינער בעשטיממטען פריסט ניכט בעצאהלט, אים ריקשטאנדע בלייבט, אויף קאָסטען דער גאנצען געמיינדע איינגעטריעבען ווירד.

פאָם 1. יאנואר 1876 ווירד מאן צווייערלייא שטייער-ביכעל האבען. אין איינעם ווירד די שטייער פיר דאס יאהר 1876 אונד אין דעם אנדערען ווירד דער שטייער-ריקשטאנד פאָן דען פאָריגען יאהרען אויסגעשריעבען שטעהען. מאן ווירד אלזאָ די לויפענדע יאהרעס-שטייער פינקטליך אונד די ריקשטענדיגען שטייערן ראטען-ווייזע אבצוצאהלען האבען. דיעזע ראטע מוס אבער קליינער זיין אלס די העלפטע דער לויפענדען יאהרעס-שטייער. יעדענפאללס מיססען אללע שטייער-ריקשטענדע אין 5 יאהרען גענצליך אבגעטראגען זיין. די שטייער-ריקשטענדע, וועלכע ניכט מעהר איינצוטרייבען זינד, מיססען גענצליך געשטריכען ווערדען, דאמיט מאן וועניגסטענס וויססע, דאס דער שטאאט דאראויף ניכט מעהר צו רעכנען האט.

יענע געמיינדען אונד אָרטשאפטען, וועלכע ניכט אים שטאנדע זינד, אים לויפע דעם נעכסטען יאהרעס 1876 אללע איהרע שטייער-ריקשטענדע צו טילגען, זינד פערפפליכטעט, זיך בייא דער באָדענקרעדיט-אנשטאלט אויף איהרע פ ע ל ד ע ר געלד צו לייהען, אום נור די שטייערן בעצאהלען צו קאָננען.

דאס איזט נון איין שטרענגעס שטייער-איינטרייבונגס-געזעטץ, וויא עס קוים שטרענגער זיין קאנן.

אויסווערטיגע פאָליטיק.

די אויסווערטיגע פאָליטיק בעשעפטיגט זיך יעטצט נור מיט דען רוסישען קריעגס-געליסטען, וועלכע וויר אין דען צוויא לעטצטען בלעטטערן בעשפראָכען האבען. אם 8. נאָוועמבער האט קאיזער ווילהעלם איינע דעפוטאציאָן דעם דייטשען רייכסטאגעס עמפפאנגען — אונד דיעזער דעפוטאציאָן זאגטע דער דייטשע קאיזער, דאס די אייראָפעאישען מעכטע וואָהל נור די ערהאלטונג דעם פרידענס ווינשען; אבער די פאָרגענגע אין דער וועסטליכען טירקייא וואָללען נאָך אימטער ניכט צור רוהע געלאנגען, וועסהאלב יעטצט די לאגע אים מאָרגענלאנדע ניכט די פריעדליכסטע איזט. — ווען דיעס נון דער דייטשע קאיזער זעלבסט זאגט, דאנן מוס די לאגע ווירקליך מעהר קריעגעריש אלס פריעדליך זיין! —

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (ק ר אָ נ פ ר י נ ץ ר ו ד א ל ף א י ן מ י נ כ ע ן.) אם 7. דיעזעס איזט קראָנפרינץ רודאלף אין מינכען איינגעטראָפפען. דער באיערישע קאָניג ליעס דיעזען האָהען גאסט צור „פאמיליען-טאפעל" איינלאדען. זעמטליכע פערוואנדטע דעם קאָניגליכען הויזעס נאהמען אן דיעזעם מאהלע אנטהייל. אללעס זאממעלטע זיך אום די פערזאָן דעם קראָנפרינצען, דער פאָן אללען זייטען מיט אויסגעצייכנעטער פריינדליכקייט אונד הערצליכקייט עמפפאנגען וואורדע. איבער זיין אנגענעהמעס וועזען אונד זיינע קלוגהייט איזט זאָוואָהל דער באיערישע קאָניג אלס דער גאנצע האָף אין האָהעם גראדע ענטציקט.

* (ד ע ר נ י י ע ש פ א נ י ש ע ק אָ נ י ג א ל פ אָ נ ז אָ — א י ן פ ע ר ל ע ג ע נ ה י י ט!) בעקאנטליך איזט דער שפאנישע קאָניג אלפאָנזאָ איין נאָך זעהר יונגער מאנן, דער ערסט פאָר קורצער צייט די מיליטער-שולע אין וויען פערליעס. ווען דערזעלבע אויך קיין אונגעהייערעס פערמאָגען בעזיטצט, זאָ האט ער יא דאָך איינען טהראָן אונד איינע קראָנע. אבער טהראָן אונד קראָנע גענוגען אויך, אום איינע „גוטע פארטיע" צו מאכען. ריכטיג וואר עס בערייטס בעשטיממט, דאס ער איינע פרייסישע פרינצעססין הייראטען ווערדע. דאָך דער קאָניג פערליעבטע זיך אין די פרייא איינעם זיינער

(ניכט-יודע) איינע טיעף-עמפּפונדענע טרויער-רעדע. היערויף זעטצטע זיך דער לייכען-צוג פאָם טעמפּעל-האָפע אויס נאך דעם פריעדהאָפע אין בעוועגונג. דיא באהרע (ארון) ווארדע פאָן דען היעזיגען שטודענטען דער אוניווערזיטעט געטראגען. — אויף דער שטראסע ווארדע דער זארג אין דען פּראכט-פאללען, מיט זעכס פפערדען בעשפאננטען לייכען-וואגען געלעגט. דער לייכען-וואגען וואר מיט לייטער קרענצען בעדעקט. דער האנדעלס-מיניסטער באראָן לודוויג שימאָני גינג מיט דער פאמיליע האָרנ'ס הינטער דעם לייכען-וואגען צו פוס היניוס נאך דעם ווייטען פריעדהאָפע. — דרויסען אויף דעם פריעדהאָפע היעלט העררטענצער, וועלכער בייא דער דעפּוטירטענוואהל אם מייסטען צום זיעגע האָרנס בייטרוג, איינע ריהרענדע טרויער-רעדע, אין וועלכער ער זאגטע: „דיאיעניגען, וועלכע ערסט פאָר פיער מאָנאטען געשריען האבען: „עליען האָרן!" דיא מיססען היטע ליידער מיט טהרענען אין דען אויגען זאגען, דאס ער ניכט מעהר לעבט. וועהרענד זיינעס זיעגעס-צוגעס זאגטע מיר דער נון פערשטאָרבענע: „ניכט עס עטוואס ערהאבענעס, אלס דיא בעגייסטערונג דעם פאָלקעס? ניין!" — וואס ווירדע ער נון זאגען, ווענן ער דיא הייטיגע טהיילנאהמע שיען קאָננטע?" — צום שלוסע היעלט דער ברודער דעם פערשטאָרבענען, העררן אנטאָן האָרן אויס פּעטערסבורג, אין אונגארישער, דייטשער אונד פראנצאָזישער שפּראכע איינע זעהר ערגרייפענדע רעדע. ער בעריהרטע זיינען אלטען פאטער, דער עבען פאָר איינעם מאָנאטע היער וואר אונד פאָן דער האָהען שטעללונג זיינעס זאָהנעס זאָ ענטציקט געוועזען. ער זאגטע: „ווענן דער פאטער אום זיינען זאָהן טרויערט, זאָ האט ער דאָך דען טראָסט, דאס אום דיעזען זאָהן איין גאנצעס פאָלק, יא פיעלע פאָלקער טרויערן!" נאך דען טרויער-רעדען ווארדע דער זארג אין דאס גראב היניטער-געלאססען אונד צוואר געשאה אללעס נאך דען שטרענג-יודישען מנהגים. היערויף ווארדע „מנוחה נכונה" געזאגט. תנצב"ה.

פערלאָזונג

דער 1860-ער לאָזע.

(פאָרטזעטצונג פאָן נר' 84.)

יע 5000 גולדען: ס' 369 נ' 7, ס' 493 נ' 3, ס' 927 נ' 1, ס' 3567 נ' 10, ס' 3703 נ' 9, ס' 6978 נומ' 9, ס' 7840 נ' 8, ס' 7963 נ' 6, ס' 12819 נ' 6, ס' 13778 נ' 14, ס' 14009 נ' 15, ס' 14538 נ' 9, ס' 14832 נ' 14 ס' 16360 נ' 8 20; — ענדליך געווינגען יע 1000 גול' ס' 28 נ' 10 18, ס' 493 נ' 18, ס' 640 נ' 1 17, ס' 1372 נ' 8 11, ס' 1762 נ' 3, ס' 2331 נ' 18, ס' 2696 נ' 2, ס' 5279 נ' 11 15, ס' 5986 נ' 13, ס' 6978 נ' 11, ס' ס' 7725 נ' 3, ס' 7840 נ' 19, ס' 9274 נ' 6, ס' 10074 נ' 3 9, ס' 10254 נ' 1, ס' 10978 נ' 7, ס' 11305 נומ' 2, ס' 12637 נ' 12, ס' 13778 נ' 17, ס' 14609 נ' 5, ס' 14583 נ' 11 3, ס' 14588 נ' 6, ס' 14832 נ' 12 אונד ס' 18554 נ' 5.

אויף אללע איבריגען פערלאָזטען סעריען פאללט דער געריננסטע געווינן פאָן יע 600 גולדען.

☞ דאס נעכסטע בלאטט ערשיינט מיטטוואָך.

געשעפטסבעריכט.

פּעסטער-פּרייזע.

קוקורוץ נייער, אב באהנ-שטאציאָן 1·80—2 גול' פּער צאָלל-צענטנער אונד פּער קאססא.

האפער, נייער 2·20—2·35 גולדען פּער 50-פפד.

גערסטע פוטטער 2·25—2·35 גול., מאלצ-וואארע 2·75—3·30 גולד' פּער 72 וויענער פפונד.

קאָרן 76—80-פפד. 3,10—3·23½ גולד.

ווייצען פּער נאָוועמבער 4·45—4,50 גולד., פּער פריה-יאהר 5—5·05 גולד.

האפער פּער פריה-יאהר 2·49—2·51 גולד.

קוקוקרוץ פּער מאי 2·66 — 2·70 גולד.

מעהל-פּרייזע (פּער וויענער צענטנער זאממט זאק, פרייא אב פּעסט): נומ' 0: 13 גולד. 25 קר., נומ' 1: 12 גול. 75 קר., נ' 2: 12 גול. 30 קר., נ' 3: 11 גול. 30 קר., נ' 4: 10 גול. 80 קר., נ' 5: 9 גול. 80 קר., נ' 6: 8 גולד. 20 קר., נ' 7: 7 גול. 20 קר., נ' 8: 6 גולד. — קר., נ' 8½: 5 גולד. — קר., פיינע קלייע 2 גול. 30 קר., גראָבע קלייע 2 גולד. 10 קר.

הילזענפריכטע: גראָסע ווייסע באָהנען 3·75 גול. ביז 4 גול., צוויעבעל 4 גול., לינזען 6—8 גול. ערבסען 6½—7 גולד' פּער צטר., גרויער מאָהן 14½ גול. בלויער 15½ גול' פּער מעטצען. היריז-בריין 3·75 גולד' פּער צאָלל-צטר. — היריזע (קאָלעש) 1·80—2 גול. פּער 82 פפד., לייגזאמען 10½—11 גולד' פּער 150 פפד., האנפזאמען 3,25—3.40 גולד' פּער 60 וויענער פפונד.

ערד-עפּפעל פּער צענטנער 1.20 גולד.

שפּיריטוס נייע מעטהאָדע 35—35½ קר., פּרעסהעפע וואארע 36—36½ קר.

צוועטשקען. פּרימא באָסנישע פאס-וואארע 10½—10⅝ גולד. —

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 7—7¼ גולד.

אונשליט (חלב) 29—29½ גולד.

ריבאָל דאָפּפעלט-ראפפינירט 23 גולד.

קנאָפּפערן: אונגארישע פּרימא 20—20½ גולד' פּער קיבעל. —

פעטראָלעאום: אין קליינעם 11 גולדען, אין גראָסעם 10.75 גולד.

קלעעזאמען אונגארישע לוצערנע 29—31 גול.

פּעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דעם אם 4-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען וואָכען-מארקטע ווארען פערקויפט 1155 אָכסען דאס פּאאר פאָן 148—275 גול. 1034 קיהע דאס פּאאר פאָן 110—189 גול. 158 מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 70—165 גול., 1100 שטיק שאפע דאס פּאאר 10½—16 גול. רינדפלייש פּער צענטנער 24 גול. 25 קר. ביז 28 גולד. — קר.

שאפּפעללע, דייטש-וואָללינע שאפּפעללע צו 2·80—3·20 גולדען פּער פּאאר. סערבישע אונד טירקישע הייערינע צו 120—135 גולד. באנאטער 140—150 גולדען פּער 102 שטיק.

קיטצ-פעללע, לייכטע 60—80 גולד.

לאממפעללע ווארדען 15000 שטיק פערקויפט אונד צוואר: דייטש-וואָללינע צו 70—80 גולד. שווערע צו 40—50 גולד.' לייכטע וואארע סערבישע נאָטירען וויר צו 115—125 גולד., באָסנישע אונד קראָאטישע 85—95 גולד' פּער 102 שטיק.

הייטע וויר נאָטירען: אונגארישע קוה-הייטע 55—65 גולד. אָכסענהייטע טראָקענע 60—65 גולד. קאלבפעללע אָהנע קאָפּפע צו 125—130 גולד. מיט קאָפּפען 115—120 גולד. ראָסהייטע 8½—11½ גולד.

לעדער. פּפונדהייטע איבער 40-פפד. 104—105 גול. איינמאל פּריזעטצטע טערצען פאָן 20—25-פפד. 104—105 גולד., צווימאל פּריזעטצטע טערצען 30—35-פפד. 102—103 גולד. דריימאל פּריזעטצטע טערצען פאָן 35—40-פפד. 104—105 גולד. קוה-הייטע געצאָגענע 11—13 פפד. 125—135 גולדען, נאגין פיינע 145—155 גולד.

קאלבלעדער מיטטעל 240—255 גולד. פיינעס 275—285 גולד.

שאפּפוואָללע. צו אונזערעם לעאָפּאָלדי-מארקטע זינד בערייטס ציעמליך פיעלע אינלענדישע קייפער איינגעטראָפּפען אונד ווארדען אויך אים לויפע דער וואָכע 1400 צטר. פערקויפט, אונד צוואר: 100 צענטנער פיינע טוכוואָללע צו 128 גולד. 300 צטר' מיטטעל דעטטאָ 110—112 גולד. 180 צטר' מיטטעל קאממ- צו 88—90 גול. אונד 150 צטר' מיטטעלערע טוך 92—94 גולד. דער רעסט בעשטעהט אויס צוויישור-, זאָממער אונד ווינטער-וואָללען דיא פאָן 80—84 גולדען אבגינגען.

וויענער פּרייזע.

שפּיריטוס: פרוכט-שפּיריטוס 37 קר.

ווייצען, פערקויפט 30000 צטר. פּרייזע אונפערענדערט. באנאטער 84—85-פפד. 5·40—5·50 גולד' אין וויען פּער צטר.

קאָרן, נידער 79—80-פפינדיג 3·60—3·65 גולד' פּער 80 וויענער פפד.

האפער אונגארישער אונגעריטערטער אב וויען 50-פפד. 5·10—5·25 גולדען פּער צטר'.

קוקורוץ אונגארישער אב וויען פּער צטר' 2·80—3 גולד. -

גערסטע סלאָוואקישע אין וויען 70—73-פפד. 3·85—3·95 גולד. פּער מעטצען.

ווייצען-מעהל, נומ' 0: 13—14 גולד., נ' 1: 12½—13½ גול., נ' 2: 11—12 גול. נ' 3: 9·25 — 10 גולד' פּער וויענער צטר.

קאָרן-מעהל, נומ' 1: 9—9½ גול., נומ' 2: 7¼—8 גולדען פּער וויענער צטר.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 6-טען נאָוועמבער 1875.

אָפען	55	15	50	61	88
לינץ	42	73	53	18	20

פערלאנטוואָרטליכער רעדאקטעור: מאיר ברי"ש רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פּער צאָלל-צטר
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.30—4.20
" "	82	4.45—4.35
" "	83	4.70—4.60
" "	84	4.90—4.80
" "	85	5.10—5.—
" "	86	5.20—5.15
" "	87	—.—.—
" טהייס	81	4.45—4.35
" "	82	4.60—4.50
" "	83	4.80—4.70
" "	84	5.——4.90
" "	85	5.15—5.05
" "	86	5.25—5.20
" "	87	—.—.—
" פּעסטער באָדען	81	4.25—4.15
" "	82	4.40—4.30
" "	83	4.65—4.50
" "	84	4.85—4.75
" "	85	5.05—4.95
" "	86	5.15—5.10
" "	87	—.—.—
" ווייסענבורגער	81	4.45—4.35
" "	82	4.60—4.50
" "	83	4.80—4.70
" "	84	5.——4.90
" "	85	5.15—5.05
" "	86	5.25—5.20

פריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פּער מעטצען
קאָרן	80	3.35—3.25
גערסטע מאלץ	72	3.30—2.70
גערסטע פוטטער	72	2.55—2.35
האפער	50	2.35—2.30
קוקורוץ באנאטער	פּער מעטצען	.——.—
אנדערע גאטטונג	" צענטנער	.——.—
היריזע	50	2.10—2.—

[illegible]			
ווייצען	מאטט פּער סעפּט.-אָקט.		4.45—
"	" פריהיאהר	צ.-צטר.	5.——
קאָרן	" סעפּט.-אָקט.		—.—
קוקורוץ	" מאי-יוני	80 פפד.	2.66—
גערסטע	"		—.—
האפער	" סעפּט.-אָקט.	78 פפד.	.——
"	" פריהיאהר		2.49—
רעפּס	" אויג.-סעפּט.		—.—

באללען-מעהל		פל.	קר
נומער 0	[illegible]	23	50
" 1		22	60
" 2		21	80
" 3		20	—
" 4		17	20
" 5		16	50
" 6		14	50
" 7		12	80
" 8		10	60
" 8½		8	80

שפּיריטוס	
אללע מעטהאָדע פּרעסהעפע	36½
" נייע " קארטאָפפעל	34—

קורז-טאבעללע פאָם 6. נאָוועמבער.

געלד-קורז	פל.	קר
זילבער-אַשיא	105	—
דוקאטען	5	42
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	14
נאפּאָלעאָנדאָר	9	14
פּרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	69
רוסישע רובעל	1	50

לאָזע	פל.	קר
1839-ער ראָטשילד-לאָזע גאנצע	267	50
דעטטאָ " פינפטעל	245	—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	105	40
1860-ער " " גאנצע	111	25
דעטטאָ " " פינפטעל	117	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	133	80
דעטטאָ " 50 "	132	25
כאָמאָ רענטענשיינע	23	50
טירקען-לאָזע	32	—
קרעדיט-לאָזע	162	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	25	75
דאָנו-דאמפּפשיפפ-פאהרטס-לאָזע	92	50
אינסברוקער לאָזע	16	40
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	12	25
קראקויער " " 20 "	14	75
אָפנער " " 40 "	26	20
פאלפפי " " 40 "	25	—
רודאלפפלאָזע " 10 "	13	25
סאלם-לאָזע " 40 "	36	—

לאָזע	פל.	קר
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	15	50
סט. גענאָיס " " 40 "	27	25
סטאניסלויער " " 20 "	16	—
טריעסטער " " 100 "	110	50
דעטטאָ " " 50 "	56	50
וואלדשטיין " " 20 "	20	75
ווינדישגרעטצער " " 20 "	23	75
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	78	—
דעטטאָ צו 50 גולדען	78	—
וויענער לאָזע	101	50
ווערטה-פּאפּיערע.		
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	81	75
טעמעשוואר-באנאטער	81	—
זיעבענביערגישע	79	75
גאליציש	87	80
בוקאווינער	87	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	100	25
ווייגצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	75	—
פאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	86	25
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	78	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	86	—
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	87	50
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	88	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

קאממען ער אים קולטוס-מיניסטעריאום אונד אים רייכסטאגע ארבייטעטע. וויר האבען צור צייט דיא דענק-שריפט דעם הערדן ראנגיבער איבער דיא ערריכטונג איינעס ראבבינער-סעמינארס מיטגעטהיילט.

* (צו שטראסבערגס פערהאפטונג.) איבער דיא ארט, וויא דיא פערהאפטונג דעם הערדן שטראסבערג אין סט'-פעטערסבורג פאר זיך געגאנגען איזט, ווירד פאלגענדעס געמעלדעט: שטראסבערג האטטע איינע אהנונג דאפאן, דאס מאן איהן פערהאפטען וויללע. ער היעלט זיך דאהער אין אללער שטיללע אין איינעם הויזע נעבען דער באהן אין מאסקויא אויף, דאמיט זיינע אבריזע ניכט בעמערקט ווערדע. ער פוהר דענן אויך ערסט מיט דעם לעטצטען פערזאנען-צוגע, דער פאן מאסקויא אום 11 איהר נאכטס אבגעהט. צעהן מינוטען, בעפאר דער צוג אין פעטערסבורג איינטראף, פוהר איהם איין פאליצייא-מאנן מיט איינינען דיענערן ענטגעגען. דער פאליצייא-מאנן בעפאהל זאדאנן דעם קאנדוקטער, דען צוג צום שטעהען צו ברינגען. דיעזעס געשאה. נון פראגטע דער פאליצייא-מאנן דען קאנדוקטער, אין וועלכעם וואגגאן הערר שטראסבערג זיך בעפינדע. דאך דיעזער קאנגטע איהם דיעס ניכט זאגען אונד טהיילטע בלאס דעם פאליצייא-מאנגע מיט, דאס אין דעם וואגגאן נוממער „3“ איין „פערדעכטיגער“ רייזענדער זיך בעפינדע, דא ער ביא יעדער שטאציאן פאן איינעם וואגגאן אין דען אנדערן הינייבערשטיעג. דער פאליצייא-מאנן גינג נון געראדע אויף דען בעצייכנעטען וואגגאן צו אונד ריעף: „הערר שטראסבערג!“ דא הארטע מאן אויס דעם וואגגאן זאפארט דיא אנטווארט: „וואס וויגשען זיא?“ — היעדורך האט זיך הערר שטראסבערג זעלבסט פערראטהען: דער פאליצייא-מאנן בעפאהל נון, דאס דער צוג ווייטער פאהרע. אין פעטערסבורג אנגעקאממען, מוססטע שטראסבערג אין איינע בערייטס געהאלטענע קוטשע שטייגען, וואראן ער דעם געפענגניססע איבערליעפערט ווארדע. טאגס דאראויף האטטע מאן איהן אין איינעם „סעפאראטען קיפעה“ נאך מאסקויא צוריק געפיהרט. ער ווייגערטע זיך לאנגע, דיעזע אונאנגענעהמע ריקרייזע צו מאכען אונד וואללטע דעוליטען פארשפיעגעלן, ער מיססע גלייך נאך בערלין רייזען, דא ער דעם דייטשען קאיזער „וויכטיגע שריפטען“ צו איבערגעבען האבע. אין מאסקויא ליעס מאן איהן אין דען „שולד-טהורם“ שפערדען, וייל ער דער דארטיגען באנק „1800“ רובעל דורך וועכסעל איסשווינדעלטע. וויא דיא בלעטטער דען געפאללענען „אייזענבאהנ-קאניג“ שילדערן, איזט דערזעלבע פאן מיטטלערער גראססע, וואהלבעלייבט, געביקט, דען קאפף אין דען נאקען געדריקט, ברינעטט אונד מיט עכט יידישען געזיכטס-ציגען; מאן ווירדע פיעללייכט דען מאנן דאך פריילאססען, דענן וויא ניכטס איזט, דארט דאך ניכטס גענאממען ווערדען קאנן. אללײן מאן גלויבט אין מאסקויא, דיא פרויא ווערדע איהרע אייגענען גיטער שנעלל פערקויפען, אום איהרען מאנן אויס דעם שולד-טהורם צו בעפרייען.

* (איין דיעב קאררעשפאנדירט מיט דעם בעשטאהלענען.) עס וואהנט היער אין דער שיפפס-גאססע איין רייכער גוטס-בעזיטצער אויס דעם שאראשער קאמיטאטע. דיעזער טאגע ווארדען איהם אויס זיינער וואהנונג זעכס פיינע העמדען מיט גאלד-קנאפפען אונד צוויא טהייערע פפייפען געשטאהלען. ער ציינטע דיעס דער פאליצייא אן, דיא יעדאך דען דיעב ניכט אויספינדיג מאכען קאנגטע. נון ערהיעלט דער בעשטאהלענע איינען פאסט-בריעף, דער דא לויטעטע: „בעסטער הערר! זיא זינד ניגיעריג, ווער איהרע העמדען אונד פפייפען געשטאהלען האבע. דאמיט זיא איהרע „ניגיערדע“ בעפריעדיגען, מעלדע איך איהנען, דאס איך דיא זאכען געשטאהלען האבע. זיא דירפען מיר יעדאך גלויבען, דאס איך זיא נאטהיגער האטטע אלס זיא, דא איך אין איינערסט דריקענדער לאגע מיך בעפאנד. דורך דיעזען דיעבשטאהל ווארדע איך פאר איינעם געוויססען „הונגער-טאדע“ געשיטצט. זיא זעהען אלזא, בעסטער הערר, דאס זיא, אהנע צו וויססען, מיין „לעבענס-רעטטער“ געווארדען זינד. איך האבע דיא זאכען ביא איינעם געלד-פערמיטטלער פיר איינינע גולדען פערזעטצט. דען „פערזאטצ-צעטטעל“ שליעסע איך דיעזען צייליען ביא, דאמיט זיא איהרע געשטאהלענען געגענשטענדע וויעדער איסלאזען קאננען. איך שליעסע מיט אללער האכאכטונג איהר דאנקבארער ג. ע ז א.“ דער רייכע גוטס-בעזיטצער איזט גאנץ פראה, אויף דיעזע ווייזע וויעדער צו זיינען זאכען צו קאממען, אונד בעשטעהט אויך גאר ניכט מעהר דאראויף, דאס דער דיעב פערפאלגט ווערדע. אונס עראיננערט דיעס אן דיא ווארטע פאן שלמה המלך, דער דא זאגטע: אל תבוז לגנב כי יגנב, למלא נפשו כי ירעב.

איינע אינטערעסאנטע לעבענס-געשיכטע.

(איינע יידישע ערצעהלונג פאן עדוארד הארן.)

דער פערשטארבענע הארן האט זעהר פיעל געשריעבען. דאך בעפאסטע ער זיך נור מיט ווייסענשאפטליכעם: מיט ערצעהלונגען אונד געשיכטען גאב ער זיך ניכט אב, דא איהם היעצו זיינע צייט צו קאסטבאר וואר. נור אים יאהרע 1814, ויא ער נאך גאנץ יונג אין פרעסבורג אלס האלבער-בחור אונד האלבער-שטודענט לעבטע, שריעב הארן איינע איינציגע קליינע ערצעהלונג, דיא ניע געדרוקט ווארדע. איין פריינד הארנ'ס איבערגאב אונס דיעזעלבע, אונד וויר בעאיילען אונס היעמיט דיא „ערסטע ארבייט הארנ'ס“ אונזערען לעזערן מיטצוטהיילען. דיעזעלבע לויטעט:

אין דעם דארפע קראלאווין אין שלעזיען לעבטע איין יודע, נאמענס מאזעס פריעדענטהאל. ער וואר איין רייכער גוטס-פעכטער אונד לעבטע מיט זיינער פרויא זעהר גליקליך. איהר הייפטגליק בילדעטע יעדאך ניכט דער רייכטהום, זאנדערן איהרע איינציגע טאכטער ראזא, וועלכער זיא איינע גוטע ערציעהונג אונד אייסבילדונג געבען וואללטען, וועסהאלב זיא דיעזעלבע אין איהרעם 15. לעבענס-יאהרע נאך פראג בראכטען אונד זיא דארט אין איינע דער בעסטען מעדכען-שולען גאבען, וויא זיא דיא בעסטען פארטשריטטע מאכטע.

דאך וואר ביא דיעזעם מעדכען איינעס אייפאללענד. זא זעהר זיא נעמליך אויך אללע אינטעררייכטס-געגענשטענדע מיט אויסערארדענטליכעם אייפער אונד פלייסע לערנטע, גינג זיא דאך אם ליעבסטען צור „רעליגיאנס-שטונדע.“ וואס דא דאך דיא אורזאכע זיין דירפטע? מאן האט היערייבער גאר פערשיעדענעס געדאכט. איינינע מיינטען, דאס מעדכען ווערע אים הויזע איהרער עלטערן זעהר רעליגיאז ערצאגען ווארדען; עס איזט דאהער נור דאס טיעפע רעליגיאזע געפיהל, וועלכעס דאס מעדכען פיר דיא „רעליגיאנס-שטונדע“ זא זעהר אנאייפערט. עס גאב נאך אנדערע, דיא נאך אנדערן אורזאכען פארשטען, אונד דאך האבען זיא אללע דיא וואהרהייט איבערזעהען. זיא האבען עס נעמליך ניכט בעמערקט, דאס אונטער אללען לעהרערן דער אינטעררייכטס-אנשטאלט עבען דער איינפעהרייאטעטע הערר קאהן, דער רעליגיאנס-לעהרער, דער היבשעסטע אונד שאנסטע וויא. וואס יעדאך אללען מעדכען גלייכגילטיג וואר, דאס מאכטע אויף דאס יונגע מעדכען איינען גאר טיעפען איינדרוק. איהר הערץ שלוג נעמליך זעהר העפטיג פיר הערדן קאהן, דער ניכט בלאס איין היבשער, זאנדערן אויך איין זעהר געלעהרטער מאנן וואר.

מערקווירדיג בלייבט עס, דאס טראטצדעם אויך הערר קאהן צו זיינער פליסיגען שילערין איינע טיעפע ניינגג פאסטע, דיעזע ליעבע דאך עוויג „שטומם“ געבליעבען איזט. לעהרער אונד שילערין ווארען נעמליך ביידע זא פראמם אונד זא זיטטליך, דאס זיא איהרע געגענזייטיגע ניינגג איינאנדער ניע איסזאגטען.

דיא יאהרע גינגען פאראיבער. דיא יונגע ראזא

יידישע געזעטצע, דאס עס איינע שאנדע איזט! האבע איך מיר דאך פיעלע איהרער אונזיננינען געברייכע מערקען מיססען, דענן דא ווירד איך קיין הזן געבראטען, אהנע דאס זיא דאביא הונדערטע פאן פארשריפטען בעפאלגען.“

„דאס נאר איין קאטהאלישער קאניג איין זאלכעס יודען-געזינדעל אין זיינעם לאנדע הולדעט! שמאך אונד שאנדע, זאגע איך. ווערע איך איין מאנן (זאגטע פעפסי), זא ווירדע איך נאך הייטע דיעזע יודען איבערפאללען אונד ערווירגען.“

„אונד איך אלטע אורזולא זאגע דאסזעלבע: דענן נעראדע הייטע איזט אללער שמוק אונד אללעס זילבערצייג דרויסען — אונד דיא פיעלען פרעמדען יודען פינדעט איהר שפעטער ניכט, דענן זיא זינד יעטצט נור צור קראנונג דעם קאניגס געקאממען.“

„וואס האבען דיעזע יודען מיט דער קראנונג אונזערעס יונגען קאניגס ריכארד צו שאפפען? איבעראללהין מיססען דיא יודען איהרע גראסען נאזען שטעקען?“ ריעף היינץ פאללער צארן.

„שטילל, היינץ! (ריעף אורזולא) איך וויל אייך דא איין געהיימניס ערצעהלען, וואס איך דא אבגעלוישט האבע. דיא יודען וויססען נאך ניכט, וויא דער נייע קאניג איבער זיא דענקט. זיא זינד אין גראסער זארגע, דאס ער זיא עבענזא אויס דעם לאנדע יאגען קאנגטע, וויא קאניג פיליפפ אויגוסט זיא אויס פראנקרייך פערטריעבען האטטע. אונד דא וואללען זיא עטוואס טהון, אום דאס הערץ דעם נייען קאניגס פיר דיא יודען צו געווינגען. איינסטווייליען אונטערהאנדלען זיא מיט דער קאניגין אונד האבען רייכע געשענקע מיטגעבראכט, וועלכע זיא דעם קאניגע אם קראנונגס-טאגע פערעהרען וואללען. — וויא איהר עס שאן וויססעט, קאממט דער יודע גלייך נור מיט געלד אונד געשענקען, וויא ער אום זיינע הויט פירכטעט. — אלזא מערקט! דיעזע פיעלען רייכען געשענקע בעפינדען זיך נאך יעטצט אים הויזע בענעדיקטס. איך קאננטע אייך אללעס ווייזען, איהר מיססעט אונטער מיינער אנפיהרונג נאר ניכט לאנגע הערומזוכען! דאך מיססעט איהר מיר פערשפרעכען, אויך מיר דאפאן עטוואס צו געבען!“

„דאס פערשטעהט זיך! (זאגטע פעפסי), ווערע איך אן דער שפיטצע, זא זאללטעט איהר אייערען לאהן נאך הייטע ערהאלטען. נאטט פערדאממטע דא דיעזע לייטע, דאס זיא ניכט גלייך אויסבריכען אונד איבער דיא יודען לאזציעהען. היינץ! שפריך דאך איין ווארט מיט דיעזען לייטען, געה' צו באב אונד ניקלאה!“

„יא, געה שפריך דוא, זיא זינד יא יעטצט אללע בעזאפפען, זיעה נור הין, וואס זיך דארט טהוט!“

„אונד איך זאגע דיר (הארטען זיא פאן דעם בעטרונקענען ניקלאה שרייען), דאס ריכארד אויך קאניג פאן יערוזאלעם ווערדען מוס! ער דארף עס ניכט נעגצליך דער גייסטליכקייט איבערגעבען. וויר מאכען דען קרייצ-צוג נור אונטער דיעזער בעדינגונג!“

„דוא האסט נאר קיינע בעדינגונגען פארצושרייבען! (אנטווארטעטע דער בעזאפפענע בריאן) דוא ביזט בלאז איין געמיינער!“

„איין געמיינער! — דא האסט דוא איינען געמיינען!“ — אונד דאמיט בעקאם בריאן איינען שלאג אינס געזיכט, דאס איהן דאס בלוט בעוואשען האטטע.

נון ענטשטאנד יעטצט איינע שלעגערייא, וויא זיא עבען אונטער איינעם זאלכען געזינדעל אים ווירטהס-הויזע צו ענטשטעהען פפלעגט. היינץ האטטע זיך באלד אויף דיעזע בריאנ'ס געשלאגען, אום איהן געגען דיא ניקלאה-פארטייא צו פערטהיידיגען. דיא שאנע פעפסי, וועלכע זיך אהנעהין שאן לענגסט נאך איינער שלעגערייא זעהנטע, וואללטע זיך וויעדער צו איהרעם היינץ שלאגען, דא בעקאם זיא מיט איינעם מעססער איינען היעב אויף דיא נאזע אונד אינס געזיכט, דאס זיא אויף לעבענסלענגליך פעראונשטאלטעט ווארדע. אבער אויך דיא אלטע אורזולא ווארדע וועהרענד דער שלעגערייא ניעדערגעשטאססען. דאס געהייל, דאס געשרייא אונד דאס געקרעכץ וואר אונגעהייער — אונד זאמיט וואר אן יענעם טאגע אן איינע יודען-פערפאלגונג ניכטס צו דענקען!

קליינע אורזאכען האבען אפט גראסע ווירקונגען! אפט קאנן דיא גוטע לוינע, וועלכע אים ווירטהס-הויזע דורך איינען גוטען וויין הערפארגערופען ווירד, גאנצע לענדער אונד פאלקער אינס אונגליק שטירצען. פיעלע בירגער-רעוואלוציאנען זינד שאן אפט זא אים ווירטהס-הויזע בעשלאססען ווארדען אונד גאנצע ארמעען קאננטען זאדאנן איינע זאלכע, דורך דאס וויין ענטשטאנדענע רעוואלוציאן, ניכט ניעדערדריקען. — בענעדיקט אונד יאססען, וועלכע פאללער פריידע ווענן איהרער ליעבען גאסטע ווארען, אהנטען עס זיכער ניכט, דאס מאן אים נאהען ווירטהס-הויזע איהר פערדערבען אונד איהרען אונטערגאנג בעשלאססען האטטע — אונד צוואר נור דורך דיא אנרעגונג איינעס געמיינען פרויענצימטערס אונד איינער אלטען בעטטלערין, וועלכע בענעדיקט זעלבסט אויס בארמהערציגקייט אויפגענאממען האטטע.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אפּפיציערע. מאן זאגט: "דער קריג געהט זאלאנגע צום ברונגען, ביז ער בריכט." זא וואר עס אויך דיעסמאל. אלפאנזא טריעב עס נעמליך מיט זיינער געליעבטען זא ווייט, דאס ער פאן דעם אפּפיציערע, דער עס ניכט צוגעבען וואללטע, דאס דער קאניג זיינע פרויא פערפיהרע, "איבערראשט" ווארדע. — דער אפּפיציער מאכטע קורצען פראצעס אונד שאס אויף דען קאניג זיינען רעוואלווער אב. דער שוס גינג פעהל. עס איזט מאגליך, דאס דער אפּפיציער דען קאניג גאר ניכט טרעפען, זאנדערן פיר דיא צוקונפט בלאס "אבשרעקען" וואללטע. נון איילטע דער אפּפיציער אונד שטעללטע זיך זעלבסט פאר איין קריעגס-געריכט, דא ער אויף דען קאניג געשאססען האט. דער שקאנדאל איזט איין אונגעהייערער. פאן דער פארטיע מיט דער פרייסישען פרינצעססין קאנן נאטירליך ניכט מעהר דיא רעדע זיין. אבער אויך דער טהראן דעם יונגען קאניגס איזט דורך דיעזען שקאנדאל "שוואנקענד" געווארדען. ביא דען שפאניערן גילט דיא עהע נאך אלס זעהר היילינ, אונד האנגען דיעזע עס ניכט שטילליעגענד דולדען, דאס איהר יונגער קאניג איין "עהעברעכער" זייא. איבריגענס: "פאללט דער אפּפעל ניכט ווייט פאם ביימע". אויך דיא מוטטער דעם יונגען אלפאנזא, דיא געוועזענע שפאנישע קאניגין איזאבעללא, האט עס בעקאנגטליך מיט דער "היילינקייט דער עהע" ניכט גענויא גענאממען. דיעס וואר דענן אויך דיא הויפּטזאכע, דאס זיא אויס שפאניען פערטריעבען ווארדע, אונד פיר אללע צייטען טהראן אונד קראנע פערלארען האט. ווענן דער יונגע אלפאנזא דעם בייספּיעל פאלגען ווירד, דאס זיינע מוטטער איהם געגעבען, זא דירפטע ער עבענפאללס באלד גענאטהיגט זיין, פאן שפאניען אבשיעד צו נעהמען.

(דער געליעבטע דער קאניגין איזאבעללא.) אים אונזערער וועלטגעשיכטע זייטע 23 וויססען אונזערע לעזער, דאס דיא געוועזענע שפאנישע קאניגין איזאבעללא איינען געליעבטען האטטע, נאמענס מארפארי. זיא האט אבער דען שקאנדאל מיט דיעזעם מענשען זא אפען געטריעבען, דאס מאן זיא זאממט איהרעם געליעבטען אויס שפאניען שענדליך היניסיאגטע. דא איהר זאהן אלפאנזא נונמעהר שפאנישער קאניג איזט, האטטע זיא דען פלאן, וויעדער נאך שפאניען צוריקצוקעהרען. זיא דאכטע זיך: עס ווערדע יא דאך ניעמאנד וואגען, דיא מוטטער דעם רעגירענדען קאניגס צו בעליידיגען. — זיא שיקטע איהרען געליעבטען מארפארי פאראויס נאך דער שפאנישען הויפּטשטאדט מאדריד, אום זיך איבער דען פלאן איהרער ריקרייזע צו בעשפרעכען. דיעזער מאנן ערזוכטע יעדאך דען קאניג אום איינע אודיענץ אין איינעם זאלך' פרעכען בריעפע, דאס דער קאניג איהן זאגלייך פערהאפטען ליעס. וואס ער אין דיעזעם בריעפע געשריעבען האבע, איזט נאטירליך ניכט בעקאנגט. וויא עס אללגעמיין הייסט, זאלל ער דען קאניג אין יענעם בריעפע מיט דען ווארטען: "מיין זאהן!" אנגעשפּראכען האבען, דא ער זיך אלס לאנגיעהריגער געליעבטער דער קאניגין איזאבעללא פיר דען "פאטער דעם קאניגס" האלט. נון, דא איזט עס זעהר נאטירליך, דאס דער פרעכע מענש איינגעשפּערט ווערדען מוססטע. דיא קאניגין איזאבעללא טעלעגראפירטע מעהרמאלס אן דען קאניג, דאס מאן איהרען געליעבטען בעגנאדיגע אונד פרייא לאססע, וואס יעדאך ביזהער ניכט געשעהען איזט. אללערדינגס האט דיא קאניגין איזאבעללא פארלייפיג איהרען רייזע-פלאן נאך שפאניען אויפגעגעבען.

* (צום טאדעספאללע דעם העררן מ' א' וויים.) עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דער פלאטצליכע אונד זאנדערבארע טאד איינעם מאננעס, וויא הערר מ' א' וויים געוועזען, אונטער אללען קלאססען דער פעסטער יידישען בעפאלקערונג איינע טיעפע אויפרעגונג הערפארגעבראכט האט. איין מאנן, דער פיעלע יאהרע הינדורך פארשטעהער דער פעסטער יידישען געמיינדע וואר אונד איממער פיר דיא עהרע אונד דען גלאנץ דעם יודענטהומס זיך בעמיהט האט — זאלל אין זאלך' רעטהזעלהאפטעם ענדע איינגענאממען! אללעס איזט דאהער טיעף געשפאנגט דאריבער, דיא אורזאכע דיעזעם פלאטצליכען טאדעס צו ערפאהרען. דיא ארצטע, וועלכע דען טאדטען-קארפער אפּפנעטען, אום דיא אינגערען טהיילע צו אונטערזוכען, פאנדען עס, דאס דער פערשטארבענע אן איינער שטארקען "ניערען-קראנקהייט" געליטטען האט. דאך איזט עס נאך איממער ניכט בעשטיממט, אב דיעזע קראנקהייט דיא אורזאכע דעם פלאטצליכען טאדעס וואר, דא אויך געוויססע אנצייכען פאן "פערגיפטונג" זיך פארפאנדען. מאן איבערגאב דאהער דען מאגען, דיא ניערען אונד אנדערע אינגערע טהיילע איינעם פראפעססאר דער כעמיע, אום צו אונטערזוכען, אב ווירקליך גיפט-שטאפפע פארהאנדען זינד. דא אויך אים "געהירנע" איין קראנקהאפטער צושטאנד זיך ציינטע, זא איזט עס ניכט אונמאגליך, דאס דער גרייזע מאנן אין דער לעטצטען שטונדע זיינעם לעבענס ניכט "ביא פאללעם פערשטאנדע" וואר, אונד פיעללייכט אין איינעם אנפאללע פאן וואהנזיננע זיינעם לעבען דורך גיפט איין ענדע געמאכט האבע. איבערדיעס איזט עס יא בעקאנגט, דאס דער פערשטארבענע אן העפטיגען אויגען-שמערצען געליטטען אונד זייט לענגערער צייט איינע גענצליכע ערבלינדונג פירכטעטע. דיעזע בעזארגניס דירפטע ביא זיינעם קראנקהאפטען געהירנע איהם פיר איינען אויגענבליק דען פערשטאנד געטריבט אונד דען האכפערדיענטען אונד אללפערעהרטען מאנן צו איינעם "זעלבסט-מארדע" געטריעבען האבען. איבריגענס איזט ניכט ערוויעזען ווארדען, דאס אין דען אינגערען טהיילען ווירקליך גיפט-שטאפפע פארהאנדען וואַרען. עס איזט דאהער אם וואהרשיינליכסטען, דאס דער גרייזע מאנן, דער בערייטס דאס 87-סטע לעבענס-יאהר איבערשריטטען האטטע, דורך איינען שלאג-פלוס אויף זיינעם שפאציער-גאנגע פאם טאדע איבערראשט ווארדע. וויר וואללען צום שלוססע נור נאך הינצופיגען, דאס דער פערשטארבענע אין דער יוגענד פיעלע ישיבות בעזוכט האט; ער וואר דענן אויך איבעראלל ניכט בלאס אלס "למדן" האכגעאכטעט, זאנדערן אויך אלס "אוהב תלמידי חכמים". אבגלייך איממער רייך, ליעס ער זיינע זאהנע דאך "האנד-ווערקע" ערלערנען, אים זיננע אונזערער ווייזען: לעולם ילמד אדם את בניו אומנות. ער וואללטע, דאס זיינע קינדער זיך דורך איהרע אייגענע הענדע-ארבייט עהרליך ערנעהרען מאגען. דיא פעסטער יודענשאפט בעקלאגט אין דעם פערשטארבענען איינען שטרעבזאמען מאנן, איינען געדיעגענען כאראקטער אונד איינען וואהרען יודען. תנצב"ה. — דיא מצבה דעם מ' א' וויים בעפינדעט זיך בערייטס זייט פיער יאהרען אויף דעם אלטען פריעדהאפע נעבסט דער וואיצנער-שטראססע. דיא מצבה ענטהאלט ניכט בלאס דען נאמען דעם מ' א' וויים, זאנדערן אויך איינע זעהר שאנע העברעאישע אויפשריפט. מאן בריכט דאהער אין דיא "מצבה" בלאס נור נאך דען שטערבע-טאג איינצוגראווירען אונד דען שטיין אויף דען נייען פריעדהאף צו איבערטראגען. הערר מ' א' וויים פפלעגטע איממער צו זאגען: איך האבע מיר מיינע גראבעס-שריפט זעלבסט געמאכט, דא זא אפט איך אויף דאס בית החיים הינויס געהע, מיר דיא אבגעשמאקהייט דער מייסטען העברעאישען אויפשריפטען אויף דען צאהלרייכען מצבות אנעקעלן. איך וואללטע ניכט, דאס דיא מצבה, וועלכע מיר געזעטצט ווירד, עבענפאללס איינע זאלך' אבגעשמאקטע אויפשריפט ענטהאלטע.

* (יאקאב ראנניבער געשטארבען!) געסטערן נאכמיטטאגס איזט היער דער סעקרעטער אים קולטוס-מיניסטעריאום, נאמענס יאקאב ראנניבער, דעפּוטירטער אים הערמאננשטאדטער געשטארבען. אונזערע לעזער ווערדען דען פערשטארבענען אויס דער סעמינאר-אנגעלעגענהייט קעננען; ער וואר נעמליך איין אייפריגער פערטהיידיגער איינעם אינגארישען ראבבינאטס-סעמינאריאומס, פיר דעססען צושטאנדע-

---

פאלליעטאן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(22-טע פארטזעטצונג.)

"פאן דיעזער שטאלצען קוסטי וויל איך ניכטס מעהר הארען, וויל זיא דען ארטהור צום ליעבהאבער האט, בילדעט זיא זיך איין, ווער וויים וואס צו זיין. איך האבע אויך שאן זאלכע שאנע לייטע צו ליעבהאבערן געהאבט! מיינט איהר, וואס מאכען זאלכע גראסע הערען מיט אונס ארמען פרויען-צימטערן? זיא בעטריגען אונס — אונד לאססען אונס דאנן זיטצען!"

""דאס וויל איך ניכט מעהר פאן דיר הארען! (זאגטע הייניך) אין מיינער געגענווארט זאגסט דוא, דוא האבעסט שאן שאנערע ליעבהאבער געהאבט?""

"איי! זייא קיין נארר, ווער ווירד זיך היטע איבער זאלכע זאכען ערגערן? לאססען וויר דיעזע דוממהייטען, הארע ליעבער, וואס אורזולא צו ערצעהלען וויים, וויא דיא לייטע דארט אים הויזע דעם רייכען יודען בענעדיקט אין לוסטבארקייט אונד פריידע לעבען, אונד וויא דא דאס גאלד וויא מיסט אומהערליעגט. ערצעהלט נור אורזולא, וויא זיא עס דארט טרייבען!"

"אך, דיעזע יודען לעבען וויא דיא פירסטען, זיא זינד דיא הערען אונד וויר זינד דיא קנעכטע. זא דעהמיטהיג, געביקט אונד געקרימט, וויא זיא זיך שטעללען, ווענן זיא איינען קאטהאלישען הערען ערבליקען, זא שטאלץ בענעהמען זיא זיך, ווענן זיא אונטער זיך זינד. ביא בענעדיקט, וואו איך ליידער דיענען מוס, איזט פעסט אויף פעסט, מאהלצייטען אויף מאהלצייטען, דיא פיינסטען וויינע ווערדען וויא וואססער פערגאססען, אונד איממער זינד אויך אן צוואנציג ביז דרייסיג פרעמדען ביא טישע, אונד זא געהט עס שאן איינען גאנצען מאנאט צו."

""מיינעטוועגען (זאגטע הייניך) זאללען זיא נור דען טיש מיט אללעם גוטען בעזעטצען, וויר ווערדען דארט באלד צו גאסט זיין. עס מוס דאך אבער עטוואס בעזאנדערעס פארגעהען ביא בענעדיקט, דענן זאנסט זינד דיא יודען קארג אונד מאכען קיינע גראססען מאהלצייטען.""

"הא! שוויי, וויא קלוג דאך הייניך איזט! וואהרליך עפּפעס, דוא קאננטעסט דיך קיינען קליגערן געליעבטען הערויסזוכען. יא, פריילך זינד יעטצט ביא אונס זא פיעל געסטע אנגעקאממען, דאס וויר באלד אים גראססען הויזע קיינען פלאטץ האבען. צוערסט קאם איין יונגער שפאניער אן, וועלכען זיא דאן יאזעף (דון יוסף) הייסען, קינדער, איך מוס אייך געשטעהען (זאגטע אורזולא), איינען זא שאנען יונגען מאנן האבע איך נאך ניעמאלס געזעהען. איך וויים נאר ניכט, וויא ער צו דען יודען קאממט. אללעס, וואס וואהר איזט! איין שאנער מאנן, געוואכסען וויא איין טאננענבוים, מיט אויגען וויא פייער-קוגעלן! אין טראכט אונד בענעהמען ציינט ער איינען עדעל-מאנן, יא ער האט זאגאר איין שווערט צור זייטע הענגען, וויא דאס אללע עדעל-לייטע טראגען — אונד ער זיעהט אויס, וויא איינער, דער דאס שווערט צו פיהרען פערשטעהט. איך וואר גאנץ ערשטוינט דאריבער, אלס איך הארטע, דאסס דאס איין יודע זייא. דער ברייטיגאם איינעם מעדכענס אויס יארק, וועלכעס ביא אונס איזט אונד מאלקע (מלכה) הייסט. וואר דאס דא איינע פריידע ביא בענעדיקט, ביא זיינעם ווייבע אונד ביא דער הויז-מאכטער האדאסא (הדסה), אלס דיעזער דאן יאזעף אנקאם; נור דיא בראוט פרייטע זיך ניכט, מאן זאגט, זיא זייא קראנק. — דארום ווארדע אויך דיא האכצייט אויפגעשאבען. איך מערקע וואהל ניכטס, דאס מאלקע קראנק וועהרע, זיא איזט בלאס בלאס, גראדע וויא קיטטי; ביידע זעהען אויס, אלס אב זיא פערליעבט וועהרען. — באלד קאם אויך דער פאטער פאן מאלקע, נעמליך דער רייכע יאססען אויס יארק — קינדער, ביא דעם ווערדעט איהר אויך איינען גוטען בראטען פינדען, דער זאלל אויך זעהר רייך זיין! — אונד באלד נאך יאססענס אנקונפט זינד יודען אויס אללען וועלט-געגענדען איינגעטראפפען, אלס ווענן היער איין נייעס יערוזאלעם געבויט ווערדען זאללטע. דיעזע האלטען נון ביא אונס פאסט טעגליך לאנגע בעראטהונגען, אונד דיא מייסטען בלייבען דאנן ביא אונס צו טישע. איהר הארעט אלזא, דאס אין אונזערעם הויזע יעטצט איין גאנצעס יודען-נעסט איזט, אונד ווענן איהר עס הייטע איבערפאללעט, דאנן האבט איהר דען בעסטען פאנג געמאכט. איהר העטטעט דאביא אויך איינען איהרער ערסטען ראבבינער געפאנגען."

""אויך איינען ראבבינער האבען זיא אים הויזע?""

"יא, ער וואר דער לעטצטע, וועלכער אויס פראנקרייך אנלאנגטע — אונד איינען מעסיאס ווירדע מאן ניכט זא עמפפאנגען, וויא דיא לייטע דיעזען ראבבינער עמפפאנגען האבען. ער איזט אויס ארלעאנס אונד זיא הייסען איהן "ראבענו יאקאב טאם" (דאס וואר ווירקליך דער בעריהמטע "רבינו תם" מאורליינש, איינער פאן דען בעלי תוספות.) יא, יא, מאן ווירד פאסט מיט צור יידין, ווענן מאן זא איממער אונטער איהנען שטעקט, אונד איך וויים שאן זא פיעלע